

ДЗЕНЬ КАНСТЫТУЦЫІ СЯГОННЯ — ВЯЛІКІ ДЗЕНЬ, СВЯТОЧНЫ ДЗЕНЬ!

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЎЦІСЯ!

СА СВЯТАМ

САВЕЦКАЙ

КАНСТЫТУЦЫІ,

ДАРАГІЯ

ТАВАРЫШЫ!

ГОМЕЛЬСКІ УНІВЕРСІТЭТ

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, КАМІТЭТА ЛКСМВ, ПРАФКОМА
І МЯСЦКОМА ГОМЕЛЬСКАГА ДЗЯРЖАФНАГА УНІВЕРСІТЭТА

Год выдання

другі

№ 14 (55)

СУБОТА

5

СНЕЖНЯ

1970 года

Цана 2 кап.

5 СНЕЖНЯ 1936 года Надзвычайны VIII з'езд Саветаў СССР прыняў новую Канстытуцыю. Яна заканадаўча замацавала галоўны, сусветна-гістарычнага значэння вынік упартай і самаадданай барацьбы Камуністычнай партыі, усіх працоўных — пасляховае ператварэнне ў жыццё ленінскага плана паводуноў сацыялізма, перамогу новага ладу ў СССР.

У Канстытуцыі замацаваліся важнейшыя завабы сацыялізма, прынцыпы сацыялістычнай дэмакратыі: паўнаўладдзе ў краіне Саветаў дэпутатаў працоўных, непадзельнае паванне сацыялістычнай уласнасці на сродкі вытворчасці, планмернае развіццё сацыялістычнай сістэмы гаспадаркі, знішчэнне ўсіх эксплуатацыйных класаў, эксплуатацыі, беспрацоўя, нацыянальнага прыгнёту, трыумф дружбы паміж народамі СССР, іх сацыяльна-палітычнае і ідэйнае адзінства.

Асноўны Закон абвясціў і гарантаваў шырокае правы і свабоды для грамадзян Краіны Саветаў: права на працу, адпачынак, адзінства, свабоду слова, дружбу і г. д.

Адначасова Канстытуцыя ўсталявала на грамадзян важны абавязкі: няўхільнае захоўванне савецкіх законаў, дзяржаўнай і працоўнай дысцыпліны, сумленныя адносіны да грамадства абавязку, паванне праваў сацыялістычнага супольнага жыцця, ахова і ўмацаванне сацыялістычнай уласнасці, абарона Айчыны.

Канстытуцыя зацвердзіла новую выбарчую сістэму ў нашай краіне, заснаваную на ўсеагульным, роўным і прамым выбарчым праве пры тайным галасаванні.

Асноўны Закон СССР падкрэсліў, што ў палітычнай сістэме сацыялістычнага грамадства Камуністычная партыя адзінае кіруючы ролю. Яна з'яўляецца «перадавым атрадам працоўных у іх барацьбе за ўмацаванне і развіццё сацыялістычнага ладу».

Гэта была самая дэмакратычная канстытуцыя ў свеце. Азнамяленне працоўных капі-

талістычных краін і калоній а не зместам усяляла ў іх новы сілы для барацьбы за дэмакратыю, нацыянальнае вызваленне і сацыялізм.

У процілегласць буржуазнай дэмакратыі, якая абараняе інтарэсы эксплуатацыйнага і выкарыстоўвае палітычны, эканамічны і прапагандысцкі апарат буржуазнай дзяржавы для бяліцскай эксплуатацыі і падаўлення супрацьлення працоўных мас, сацыялістычная дэмакратыя забяспечвае паўнаўладдзе працоўных, знішчае сацыяльны і нацыянальны прыгнёту, робіць людзей працы гаспадарамі краіны, забяспечвае развіццё ўмоў для росквіту талентаў і здольнасцей рабочых,

хлі, адольных траціць мільёны долараў на выбарчы кампаніі і актыўна праводзіць у жыццё палітыку імперыялістаў.

На словах тут дэкларуюцца хвалянае амерыканскае выбарчае права, а фактычна ў выбарах прэзідэнта ў 1968 годзе са 120 мільёнаў чалавек, які маглі б удзельнічаць у выбарах, галасавала толькі 70 мільёнаў. У ЗША шырока рэкламуецца права грамадзян на працу. Аднак тут звыш 5 працэнтаў людзей ад усёй работай сілы Амерыкі — беспрацоўныя.

На словах імперыялістаў, ЗША — гэта цытадэль свабоды і дэмакратыі, на справе ж — гэта цытадэль міжнароднай

цыялістычнай дэмакратыі. Гэта асабліва ярка відаць на прыкладзе СССР, дзе пралетарская дэмакратыя перарасла ў агульнанародную сацыялістычную дэмакратыю.

Агульнанародная сацыялістычная дэмакратыя з'яўляецца важнейшым сродкам, з дапамогай якой рэалізуюцца вялікія магчымасці, закладзеныя ў грамадстве, якое ідзе да камунізма. Асноўны напрамкі развіцця вызначаны Праграмай КПСС, XXIII з'ездам нашай партыі. Гэта ўсемернае ўдасканалванне дзейнасці савецкай дзяржавы, павышэнне ролі прафсаюзаў, камсамола, кооперацыі і іншых масавых арганізацый і працоўных калектываў, удасканалванне законодаўства, павышэнне палітычнай свядомасці і актыўнасці мас.

Асабліва важнае значэнне партыя надае ўдасканалванню работы агульнанароднай сацыялістычнай дзяржавы і перш за ўсё Саветаў дэпутатаў працоўных. Органы савецкай улады становяцца ўсё больш прадстаўнічымі, расшыраюцца іх правы, растуць іх сувязі з шырокай грамадскасцю. Зараз у нашай краіне працуе каля 50 тысяч мясцовых Саветаў, у састаў якіх выбрана звыш 2 мільёнаў лепшых прадстаўнікоў народа.

У сваёй шматграннай дзейнасці Саветы абшрапаюцца больш чым на 25-мільённы актыў. У Беларусі, напрыклад, ён у 10 разоў перавышае колькасць дэпутатаў.

Ажыццяўляючы заповеты Леніна, Камуністычная партыя клопаецца аб тым, каб паступова забяспечыць пагадоўны ўдзел грамадзян ва ўпраўленні іравай. Многа ўвагі і клопаў яна ўдзяляе развіццю актыўнасці моладзі.

Партыя лічыць важнейшай агульнапартыйнай, агульнанароднай справай пастаўленую Леніным задачу камуністычнага выхавання моладзі, «выхавання павалення, здольнага канчаткова ажыццявіць камунізм».

В. СЕРЫКАУ,
кандыдат гістарычных навук.

АСНОЎНЫ ЗАКОН НАШАГА ЖЫЦЦЯ

сяня, працоўнай інтэлігенцыі. Дэмакратыя, растлумачваў Ленін, заўсёды служыць пэўным класам і, значыць, носіць класавы характар. У І. Леніна паслядоўна выкрываў буржуазных ідэолагаў, апартуністаў усіх масцей, якіх, прыкмынаючыся рагалагодстваванню аб «чыстай», «усеагульнай» дэмакратыі, спрабавалі схавць ад працоўных сапраўдны характар буржуазнай улады. Гэтым прыёмам ніякі карыстаюцца і зараз для ўсхвалення фальшывай сучаснай буржуазнай дэмакратыі.

Аднак фальш гэтых канцэпцый становіцца яўнай, як толькі чалавек працы непасрэдна сутыкаецца з капіталістычнай рэчаіснасцю. Напрыклад, канстытуцыя ЗША абвясціла права кожнага амерыканца, які дасягнуў 35-гадовага ўзросту і пракаў у краіне не менш 14 год, стаць прэзідэнтам. На самай жа справе галоўнай дзяржавы становіцца мільянеры, стаўленікі фінансавай алігар-

рэанцыі, мілітарызму і расізму, дзе кожны дзесяты амерыканец пазбаўлен элементарных чалавечых правоў, дзе свабода слова, дружбы, дэманстрацый гурба і цынніна растаптваецца ботам паліцэйскага, расстрэльваецца залізмамі нацыянальных гвардыяў.

І такую дэмакратыю спрабуюць навязаць народам сацыялістычных краін імперыялісты і іх пасобнікі ў рабочым і камуністычным руху — развіязысты. Іхнія тэстыка каварная і небеспешная. Яны ўсё часцей і часцей выдаюць сябе за «сброў» сацыялізма, «пчырх» саветчыкаў па ўдасканалванню нашай дэмакратыі шляхам падмены яе так званай «сапраўднай» дэмакратыяй, стварэння «дэмакратычнага» сацыялізма, іншымі словамі, сацыялізма без камуністаў, без марсізма-ленінізма.

Але іх спробы дарожныя. Рост малучасці сацыялістычнага свету непазбежна вядзе да далейшага ўмацавання са-

СУСТРЭЧА 3 КАНДЫДАТАМІ

У актавай зале універсітэта адбылася сустрэча з кандыдатамі ў народныя суддзі Чыгуначнага раёна горада Гомеля таварышамі Ф. А. Матрузчыкам, М. А. Кацубам, Н. Е. Плесуновай. Сустрэчу адкрыў старшыня мясцовага універсітэта І. П. Трапцэвіч. Ён адзначыў, што ў абстаноўцы палітычнага ўздыму рыхтуюцца да выбараў народных суддзяў беларускі народ. У перыяд падрыхтоўкі праходзяць сустрэчы кандыдатаў у народныя суддзі са сваімі выбаршчыкамі.

Кандыдатура Ф. А. Матрузчыка была вылучана на агульным сходзе калектыву вагона-рамонтнага аэаода. Прадстаўнікі гэтага прадпрыемства т. Тараніч ахарактэрызавалі дзейнасць Федзея Аляксандравіча як велікай марыскаю для грамадства, а яго самога, як прынцыповага і сціплага чалавека.

Ад імя калектыву супрацоўнікаў, выкладчыкаў і студэнтаў універсітэта выступіла студэнтка другога курса гісторыка-філалагічнага факультэта Валентіна Паназарэна. Яна падтрымала кандыдатуру тав. Матрузчыка і заклікала ўсіх прысутных аддаць свае галасы за кандыдата ў народныя суддзі.

Прадстаўнікі шклозавода Імя Леніна і электратэхнічнага аэаода тт. Міхальчанка і Спроці пазнаёмілі прысутных з біяграфіямі кандыдатаў у народныя суддзі М. В. Кацубы і Н. Е. Плесуновай. Яны адзначылі, што гэта дастойныя кандыдаты.

На сустрэчы з выбаршчыкамі выступілі кандыдаты ў народныя суддзі. Яны запэўнілі, што аддадуць усе свае сілы і вопыт, каб апраўдаць давер'е выбаршчыкаў.

В. ЧЫКАЛЕВА,
старшыня прафкома.

РАЗМОВА АБ ПЕЙЗАЖЫ

Пленна працуе на кафедры рускай і беларускай літаратуры літаратуразнаўчы гурток. На чарговым яго пасяджэнні прысутныя праслухалі даклад студэнткі чаргёртага курса Наталі Камаровай «Стылістычныя функцыі пейзажу ў творчасці А. Пушкіна, М. Лермантава, М. Гоголя, І. Тургенева і Л. Талстога». Цікавая тэма сабрала німала студэнтаў.

Наталія ўмела раскрыла ролю пейзажу ў творчасці класікаў, як аднаго з істотных кампанентаў іхніх мастацкіх твораў, падрабязна асвятліла тую гарманічнасць прыроды і ўнутранага свету герояў, якая так характэрна для творчасці вялікіх майстроў слова.

Р. НЯМЦОУ,
студэнт 4 курса гісторыка-філалагічнага факультэта.

СПАКОН веку універсітэты ў Расіі былі храмамі перадавой навуцы, выхаваннем і адукацыяй плеяды бліскучых, адважнейшых людзей, прымажэйшых разумоў і культурных напштоўнасці чалавечтва. Але ў памяці народнай яны засталіся і цэнтрамі палітычнага жыцця, расаднікам прагрэсіўных дэмакратычных ідэй. Малодзе кааленне вычылася тут сапраўднай грамадзянскасці.

Гэтая трыадавая сутнасць — навука, адукацыя, выхаванне — стала асаблівасцю савецкіх універсітэтаў. Такае спалучэнне задавальняе найлепшым чынам патрабаванні развіцця чалавечага грамадства. І хаця праблема сувязі ўніверсітэта з грамадствам дастаткова складаная і шматгранная, нам бы хацелася выдзеліць найбольш важнайшыя яе грані.

У недалёкім мінулым універсітэты лічыліся амаль ці не адзіным прытулкам фундаментальнай навуцы. Вучоны па-за сценамі ўніверсітэта, не звязаны з навучаннем моладзі, быў хутэй выключэннем, чым правілам.

Але часы мяняюцца. Сёння мы назіраем аб'ектыўны і хутка развіваючыся працэс аддзялення навуцы і навуковых устаноў ад вышэйшай школы. Навука становіцца на індустрыяльнай рэйкі, яна патрабуе такіх капітальных затрат, якія не пад сілу ўніверсітэту. Шматлікія групы даследчыкаў скандэнтраваны таксама на вытворчасці. Больш таго, нават тыя вучоныя, якія працуюць у ВНУ, далёка не заўсёды маюць адносіны да навучання і выхавання студэнтаў. Навука выйшла за межы вышэйшай школы, і нам прадстаіць з гэтага фанту выдзіснуць павучальны санс.

Як жа ў сучасных умовах звязаць фундаментальную навуковую даследаванне з падрыхтоўкай спецыялістаў? Гэтая задача, якая стаіць у той ці іншай ступені перад усімі ВНУ, асабліва актуальная для ўніверсітэтаў.

Асноўная маса спецыялістаў рыхтуецца ў ВНУ тэхнічнага, педагогічнага, медыцынскага, музычнага і іншых профіляў. Выдучае ж сацыяльна-функцыя ўніверсітэта — падрыхтоўка работнікаў для даследчых устаноў у фундаментальных галінах навуцы, а таксама для іншых вышэйшых і сярэдніх навуковых устаноў.

Які характар універсітэцкай адукацыі?

Мы жывём у эпоху, калі лавападобны рост чалавечых ведаў спалучан з вельмі хуткім старэннем гэтых ведаў. Адсюль вынікае, што грамадства мае патрэбу ў спецыялістах, якія не толькі дасягнулі б вызначанага ўзроўню ведаў, але былі б здольныя пастаянна ўспрымаць новыя ідэі і самастойна ўдзельнічаць у іх развіцці.

Да гэтай агульнай мэты ўніверсітэты ідуць рознымі шляхамі. Узьць хаця б універсітэты, размешчаныя на тэрыторыі Сібіры і ўжо ў сілу геаграфічнай агульнасці маючыя ніяма падобных асаблівасцей. Але нават яны адрозніваюцца адзін ад другога сістэмамі і метадыкай падрыхтоўкі студэнтаў.

Між тым гэтыя адрозненні ніколі не разбураюць тую агульнасць, якая павінна быць уласціва ўніверсітэтам, іх аб'ядноўвае і адрознівае ад іншых вышэйшых навуковых устаноў пераважна яна да вялікіх тэарэтычных праблем навуцы. Яны закліканы выхоўваць такіх спецыялістаў, якія здольны рашаць праблемы выбранага вузкага спецыяліста, прыцягваючы для гэтага вынікі сур'ёзных навуковых і сацыяльных праблем. Адсюль вынікае, што ўніверсітэты павінны

тэты ў тым або іншым горадзе павінны папярэднічаць абставінам, якія садзейнічаюць плённаму выкананню ўніверсітэтам гэтых галоўных функцый.

Якія ж тыя асноўныя перадумовы, якія неабходны для стварэння менавіта ўніверсітэта, а не іншых вышэйшых навуковых устаноў?

Думаецца, што ў першую чаргу да іх належыла б аднесці наяўнасць трывалай навукова-даследчай базы, складзеныя гістарычных традыцый, атмасферы высокай культуры, без якой цяжка ўзніць паўнацэнны ўніверсітэцкі калектыў выкладчыкаў і студэнтаў. Ясна, што ўніверсітэт сваймі існаваннем і сам садзейнічае далейшаму развіццю гэтых традыцый, павышэнню агульнага культурнага ўзроўню горада, вобласці, рэспублікі. Але для ўзнікнення

ім функцыі падрыхтоўкі спецыялістаў для сферы матэрыяльнай вытворчасці не апраўдалі сябе. Яны зводзілі на нішто перавагі і асаблівасці ўніверсітэцкай адукацыі. Універсітэты ўздзейнічаюць на сферу матэрыяльнай вытворчасці не толькі фундаментальнымі тэарэтычнымі даследаваннямі, але таксама і тым, што дапамагаюць камплектаваць кафедры іншых вышэйшых навуковых устаноў прафесарамі і выкладчыкамі, імі падрыхтаванымі, і тым самым павышаць агульнанавуковы ўзровень спецыялістаў, працуючых у прамысловасці і ў сельскай гаспадарцы.

Іншая справа Новасібірскага ўніверсітэта, які ўзнік дзесяць год таму назад у сувязі з арганізацыяй Сібірскага аддзялення АН СССР. Адрэзку ж было вызначана: універсітэт рыхтуе

В ОПЫТ кожнага ўніверсітэта мае патрэбу, на наш погляд, у старанным вывучэнні і аб'ядноўванні, каб усё становілася і прыёмальнае для іншых часе і асаблівасці ўніверсітэцкай адукацыі.

Мы падыйшлі да найважнейшай тэмы — выхавання студэнтаў. У выхавальнай функцыі вышэйшай школы тыя асаблівасці: выпрацоўка марксысцка-ленінскага светапогляду, усёаб'ёмнае развіццё асобы, фарміраванне грамадзянскай актыўнасці.

Кожнаму ясна, што вывучэнне дасягненняў сучаснай навуцы, прамы ўдзел у даследаваннях, паўдзельнічыі зносіны з вучонымі — усё гэта, безумоўна, садзейнічае выкананню першай светапоглядавай задачы. Вялікае значэнне прыдаём мы глыбокаму, не іпаларыскаму вывучэнню грамадскіх навук —

Уз'ясненне аб ролі ўніверсітэта ў сучасным грамадстве жыццё будзе няпоўным, калі ўзмацняць аб іх уплыве на сярэдняю адукацыю ў краіне. Непасрэдна ў школы вылучаюцца значная частка выпускнікоў Іркуцкага ўніверсітэта. Новасібірскага ўніверсітэта ў масівым парадку настаяць іх рыхтуе. Але ён не застаецца ў баку ад праблем школьнай адукацыі. За апошнія гады на тэрыторыі ўніверсітэце пабывала звыш двух тысяч педагогаў і розных раёнаў Сібіры, Далнянага Усходу, Сярэдняй Азіі. Мэта курсаў — павышэнне вольнашкольнага настаўніцкага і асямляльнасць з апошнімі дасягненнямі навуцы.

Для навучэнцаў, якія працягваюць павышэнню ці навучаюцца ў прыроднавуковых і гуманітарных навук, пры нашых універсітэтах працуе сетка заочных і няўдзельных школ. Ва ўмовах Сібіры асабліва перспектыўна школа заочная. У пол'эроў нашых універсітэтаў знаходзіцца вялікая тэрыторыя Усходняй і Заходняй Сібіры.

Трэба адзначыць таксама спецыялізаваную філіяла-матэматычную школу-інтэрнат пры Новасібірскага ўніверсітэце. Школа складаецца з трох старэйшых класаў і прызначана для падлеткаў з аддаленых раёнаў Сібіры, асабліва з невадных гарадоў і сёл. Абуваючы тут прафесары і выкладчыкі ўніверсітэта.

Аб школе ніяма пісалі, але мы хацелі б звярнуць увагу на яе наступнае: школа пры ўніверсітэце не толькі дае магчымасць адольным работам з аддаленых раёнаў атрымаць добрую сярэдняю адукацыю для таго, каб працягваць навучанне ва ўніверсітэце (а ўніверсітэты — мець стабільны калектыў адольных і падрыхтаваных студэнтаў), але і забяспечвае павышэнне фундаментальнай работы ў галіне зместу і метадыкі сярэдняй адукацыі. Тамы чынам, універсітэт здольны ўздзейнічаць на развіццё усёй сістэмы сярэдняй адукацыі і вылучаць новыя прапановы, які ўжо прайшлі станаўчую правярку ў школе пры ўніверсітэце.

Акадэмік С. ВЯЛЯЕУ,
рэктар Новасібірскага ўніверсітэта,
прафесар Н. ЛОСЭУ,
рэктар Іркуцкага ўніверсітэта.
«Вестыня» за 26 лістапада 1970 года.

П Р Э С Т Ъ Ж ВЫШЭЙШАЙ ШКОЛЫ

ўніверсітэта, паўтараем усё ж неабходныя пэўныя ўмовы. Вопыт паказвае, што паспешлівае і чыста фармальнае пераймянаванне той ці іншай ВНУ на ўніверсітэт само па сабе яшчэ не азначае нараджэння сапраўдна новага цэнтру вялікай сучаснай навуцы, цэнтру падрыхтоўкі спецыялістаў вышэйшай кваліфікацыі для навукова-даследчых і вышэйшых навуковых устаноў. Больш таго, хуткі і павархоўны падыход да гэтай важнай справы, на наш погляд, адольны сапрамаметаваць самую ідэю ўніверсітэцкай адукацыі.

Мы лічылі б карысным разгледзець існуючы вопыт на прыкладзе двух сібірскага ўніверсітэтаў. Яны ў многім адрозніваюцца адзін ад другога, але іх аб'ядноўвае заканамернасць узнікнення і натуральнасць функцыянавання менавіта ў тых гарадах, дзе яны размешчаны.

ПА КЛАСІЧНАМУ ўзору развіваецца Іркуцкі ўніверсітэт. Гэта вучоны і навуковы цэнтр, які займаецца як абуцэннем, так і фундаментальнымі даследаваннямі.

Прафесары і выкладчыкі, як правіла, працуюць непасрэдна на кафедрах і ў навуковых падраздзяленнях ўніверсітэта. Большасць сумяшчае педагогічную дзейнасць з навукай. Дарэчы скажаць, тэматыка апошніх тут дасна звязана з развіццём і размяшчэннем прадукцыйных сіл на ўсходзе краіны. Ва ўніверсітэце вывучаецца комплексная праблема «Натуральныя прадукцыйныя сілы, гаспадарчае і культурнае развіццё Усходняй Сібіры». Тут жа склаліся сур'ёзныя навуковыя школы і напрамкі.

Амаль палавіна гадзін, прызначаных для вывучэння спецыяльных дысцыплін, адводзіцца агульнатэарэтычным курсам. За першыя тры гады вучобы яны ствараюць агульнанавуковую аснову для выбранай спецыяльнасці. Пачынаючы з трэцяга курса, павышаецца роля спецыяльнага, практычнага, семінараў, накіраваных ужо на вузкую галіну ведаў.

Перавага агульнанавуковых і агульнатэарэтычных дысцыплін дае магчымасць рыхтаваць спецыялістаў шырокага профілю. Ва ўніверсітэце няма жорсткай мэтанавяшчальнасці, уласцівай іншым ВНУ. Большасць выдзельненых прадстаў дзейнасць, якую і не заўсёды магчыма прадказаць.

Думаецца, што спробы навіязваць універсітэтам неўласцівыя

даследчыкаў для навуковых устаноў і вышэйшай школы Сібіры. Улічваючы гэта, палічылі мэтазгодным прыцягнуць у якасці прафесараў і выкладчыкаў вучоных з Інстытута Акадэмігарадка. Арганізацыяна гэты прыпыток падмацаван тым, што супрацоўнікі, кіраўнікі навуковых падраздзяленняў Сібірскага аддзялення АН СССР адначасова з'яўляюцца членамі і кіраўнікамі адпаведных кафедр, членамі вучоных саветаў факультэтаў і ўніверсітэта, а рэктар выбіраецца членам прэзідыума Сібірскага аддзялення АН СССР.

Усе студэнты літаральна з першых жа крокаў уключаюцца ў работу калектываў Інстытута адпаведнага профілю. Базаі для іх спецыяльнай падрыхтоўкі практычна з'яўляюцца Ізе Інстытуты Акадэмігарадка.

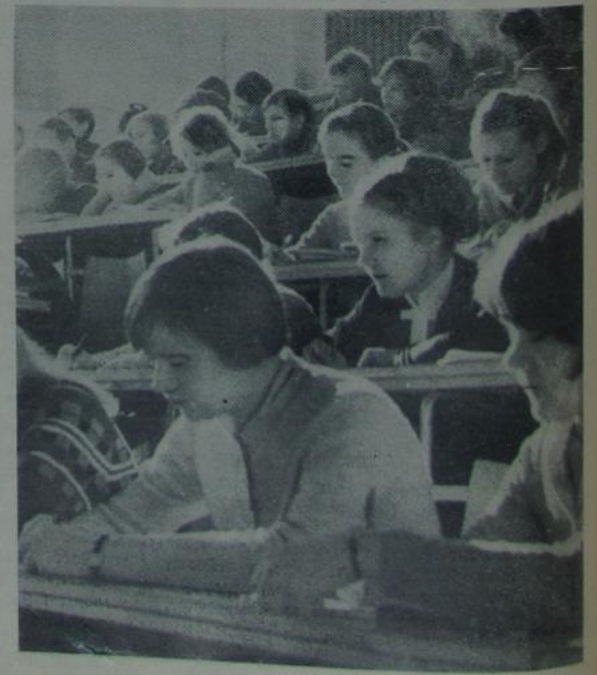
Удзел у рабоце ўніверсітэта вучоных, якія займаюцца плейнай навуковай дзейнасцю, адзіцца на самім характары вучобных планаў і праграм. Вучобныя планы ўсіх спецыяльнасцей матэматычна спецыяльна. У вучобных планах натуральнанавуковага профілю значнае месца ўдзяляецца фізіцы, асабліва фізічным метадам даследавання.

Тэрытарыяльная блізкасць ўніверсітэта і Інстытутаў дазваляе на радзе курсаў увесці свабодны ад аўдыторных заняткаў дні, якія студэнты праводзяць у Інстытутах. Работа там дапамагае ім глыбей ўнікнуць у канкрэтную галіну ведаў, авалодаць метадыкай даследчай працы. Апрача таго, яна дае магчымасць маладым людзям і самім унесці паслыны ўклад у распрацоўку праблемы. Многія выпускнікі да часу заканчэння вучобы маюць закончыны навуковыя даследаванні. Амаль троецца частка выхаванцаў ўніверсітэта застаецца працаваць у Акадэмігарадку.

Зразумела, што Новасібірскага ўніверсітэта знаходзіцца ў асаблівых умовах. Тут, як правіла, развіваюцца тыя спецыяльнасці, якія прадстаўлены ў навуковым цэнтры кадрані высокай кваліфікацыі і развітымі навуковымі ўстановамі. Таму было б мандалушчым рэкамендаваць яго вопыт мэтанавяшчальнай падрыхтоўкі спецыялістаў даследчынаў усім універсітэтам. Тым не менш ілюсць такой сістэмы вядоўчыня, і яе элементы ўпаўне могуць быць, хаця б часткова, выкарыстаны там, дзе ёсць адпаведныя магчымасці. Той жа Іркуцкі ўніверсітэт, да прыкладу, усё актыўней прыцягвае да выкладання вучоных са «свайго» Акадэмігарадка на Ангара, стымуюць даследчыны вопыты студэнтаў у акадэмічных Інстытутах.

філасофіі, палітычнай эканоміі, навуковага камунізма. Вялікую ролю адыграюць пры гэтым сувязі вывучэння грамадскіх навук (філасофіі ў прыватнасці) з той галінай фундаментальных ведаў, па якой ідэя спецыялізацыі студэнтаў.

Уцягненне моладзі ў карыснае, яркае грамадска-палітычнае жыццё, прапаганда ведаў, развіццё самадзейнасці і самаўпраўлення, падтрымка студэцкіх грамадскіх арганізацый — усё гэта дапамагае фарміраванню ініцыятыўнай, гарманічна развітай асобы. І, безумоўна ж, вялікую, калі не першаствупную, ролю адыгрывае пры гэтым асоба саміх выхавальцаў, іх інтэлектуальныя і духоўныя багаж. Можна сказаць, што ў цэлым выхаванцыя намаганні нашых калектываў прыносяць радасныя вынікі. Сведчанне таму — дасягненні ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі, навуцы і культуры Сібіры, дзе пераважна працуюць нашы выпускнікі. Але і ў гэтай галіне нашых клопатаў шмат спраў, над якімі яшчэ нам прадстаіць працаваць і працаваць.

На здымку: моладзь выкарыстоўвае сваё права, дадзенае ёй Саветскай Канстытуцыяй — права на вучобу.

ВЯЛІКАМУ ЭНГЕЛЬСУ ПРЫСВЕЧАНАЕ

28 кастрычніка адбылося ўрачыстае распыранае па-оджэіне Вучонага Савета ўніверсітэта, прысвечанае

150-годдзю з дня нараджэння аднаго з заснавальнікаў навуковага камунізму, вялікага тэарэтыка, рэвалюцыянера і правадыра міжнароднага рэвалюцыйнага руху — Фрыдрыха Энгельса.

Урачыстае пасяджэнне адбылося ў рэстаране ўніверсітэта, член-карэспандэнт Акадэміі навук ВССР Уладзімір Алексеевіч Белы. У кароткай уступнай прамове ён сказаў аб неадзіным укладзе Ф. Энгельса ў тэорыю пралетарыяту ўсяго свету — марксізму, адзначыў, што святкаванне 150-годдзя вялікага рэвалюцыянера супала з другой знавальнячай датай — юдаўнін святкаваннем 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна.

Затым слова было прадастаўлена кандыдату філасофскіх навук Ларысе Іванавне Найдзея. Яна выступіла з дакладам «Роля Ф. Энгельса ў стварэнні дыялектыка-матэрыялістычнага светапогляду».

«Ф. Энгельс — вялікі тэарэтык навуковага камунізму» — такой была тема цікавага даклада кандыдата гістарычных навук Іаака Барысавіча Кудравічага.

Кандыдат эканамічных навук Людміла Александрэўна Ціцерына расказала прысутным аб вялікім укладзе Ф. Энгельса ў развіццё марксісцка-ленінскай эканамічнай тэорыі.

З паведамленнямі «Ф. Энгельс і рэвалюцыйная Расія», «Ф. Энгельс — сябра і саратнік К. Маркса» выступілі студэнты 4 курса гісторыка-філалагічнага факультэта Аляксандр Якаўлеў і Вінтар Дваранінаў.

На здымках злева: прэзідыум урачыстага распыранага пасяджэння Вучонага Савета; у зале пасяджэнняў.

Нам кар.

ТРЫБУНА КУРАТАРА

Важнай праблемай работы са студэнтамі з'яўляецца ідэйнае выхаванне моладзі. Практыка паказвае, што асабліва важна знаходзіць правільныя шляхі выхавання моладога пакалення. Я ў меру сваіх сіл стараюся знайсці іх.

Мы выкарыстоўваем раснастайныя формы выхаваўчай работы ў пазачасны час у першай групе трэціга курса гісторыка-філалагічнага факультэта. Гэта паліграфічныя, экскурсіі на прадпрыемствы (фабрыка «Палесдрук» і «8 сакавіка»; гутаркі ў групе і ў інтэрнаце, тэарэтычныя канферэнцыі і здачы ленынскага заліку, да якога з вялікім удзелам рыхтавалі нашы студэнты. З дакладамі, прысвечанымі жыццю і дзейнасці У. І. Леніна, не толькі ва ўніверсітэце, але і ў школах раёна выступалі Зарэвіч Валянціна, Дзяменчык Галіна, Сяркова Вольга і іншыя.

Актыўны ўдзел у жыцці ўніверсітэта і факультэта прымае наша група: Шабан Надаежда — сакратар камсамольскага бюро факультэта, Грыгаровіч Аля і Басак Ніна — члены бюро. Акрамя таго, Ніна Басак — другі год рэдактар факультэцкай газеты «Факел».

У тым, што вечар «Мы любім сваю мову і сваю Радзіму», складзены з двух аддзяленняў: «Я рускі б вывучыў толькі за тое, што ім размаўляў Ленін» і «Беларусь мая родная» атрымаў цікавым, вялікае заслуга студэнтаў Тамары Рафалавай, Вольгі Сярковай, Людмілы Дзялец, Галіны Дзяменчык і іншых.

Шепот, робкое дыханьне,
Трэлі соловья,
Серебро и колыханье
Сонного ручья...
В дымных тучках пурпур
розы.

Отблеск янтара,
И лобзания, и слезы,
И заря, заря!..

Як бачна ўжо з аднаго гэтага верша, тема каханьня і тэма прыроды ў паэта шчыльна пераплятаюцца. Такое нярэдка можна сустрэць у яго вершах.

Фет з асаблівым майстэрствам перадае шэраг пацучыў беглых, ледзьве нарадзіўшыхся, «Умение улавіць няўлоўнае» — так характарызавала крывіца голую рысу яго таленту.

Вершы паэта — гэта гама разнастайных гукаў, падбор якіх ужо сам па сабе стварае той ці іншы настрой. Фет вельмі музычны. Яго вершы неаднаразова знаходзілі сваё другое жыццё ў музыцы. Песні і рамансы на словы Фета... Цяжка знайсці ў рускай музыцы таго часу такога кампазітара, якога б не вабіла чароўнае слова паэта.

А. А. Фет быў добра вядомы і як перакладчык. Ён перакладаў Міцкевіча, Байрана і іншых паэтаў.

Ул. ДАВЫДАУ,
студэнт 4 курса гісторыка-філалагічнага факультэта.

У МЕРУ СВАІХ СІЛ

А Людміла Галавацкую, Аляксандру Палжову кафедра педагогікі адзначала як лепшых піянеркачых.

З першых дзён вучобы мы вялікую ўвагу ўдаляем этычанаму і эстэтычнаму выхаванню будучых настаўнікаў. У групе рэгулярна праводзіцца гутаркі на тэмы маралі, культуры паходзі, у якіх прымаюць удзел усе студэнты. Абмяркоўваюцца артыкулы з газет «Правда», «Известия», часопіса «Юность».

Звяртаецца ўвага студэнтак на аэсіяне аблічча, на прычоску, адзенне і г. д.

Гэта асабліва важна, улічваючы спецыфіку іх будучай працы. Прага да ведаў, здольнасць упарта вучыцца, імкненне дапамагчы аднаму вызначаюць студэнтку першай групы.

Узаемадапамога як на працягу ўсяго семестра, так і напрыкладні сесіі стала добрай градыцый у групе. Таму не выпадкова яна заняла першае месца па паспяхоўнасці на факультэце, атрымаўшы сярэдня бал 4,5. Шасць чалавек закончылі навучальны год на «выдатна».

Шлях да высокай якасці ведаў — не толькі ўмацаванне дысцыпліны і патрабавальнасці да сябе і таварышаў, але, перш за ўсё, развіццё цікаўнасці, выхаванне творчай актыўнасці. Амаль усе студэнты групы прымаюць актыўны ўдзел у рабоце навуковых студэнцкіх

гурткаў — лінгвістычнага, дыялектычнага, літаратуразнаўчага.

Рэвалюцыйная, працоўная, баявая традыцыя — дзейная сіла ў выхаванні ідэйна перанасці моладзі. У гэтай сувязі асаблівую цікаўнасць уяўляе з сабою пазедка ў Хатынь, якую мы мяркуем амяццяваць са студэнткамі групы.

Некалькі слоў хацелася б сказаць аб нашых планах. Вялікая ўвага ў групе ўдаляецца прывяццю любові і цікаўнасці да будучай працы настаўніцка-славецніка. З гэтай мэтай будзе створан вусны педагогічны часопіс, матэрыял для якога дадуць старонкі «Учительской газеты», «Настаўніцкай газеты». Намечана арганізаваць «Клуб цікавых сустрэч». Гэтае мерапрыемства агульнафакультэцкага маштабу.

Намечана праводзіць культпаходы ў тэатр, а пасля — абмяркоўваць тэя або іншыя спектаклі. Пры гэтым адно з абмеркаванняў плануем правесці з артыстамі тэатру. З мэтай больш глыбокага знаёмства з беларускай літаратурай будучы арганізаваны сустрэчы з паэтамі Гомельшчыны. Будзем таксама праводзіць вечары паэзіі.

Г. ДАУГІЛА,
куратар першай групы
3 курса гісторыка-філалагічнага факультэта.

ПАЭТ ПРЫРОДЫ І КАХАННЯ

(Да 150-годдзя з дня нараджэння)

Афанасій Афанасевіч Фет нарадзіўся 5 снежня 1820 года ў мястэчку Навасёлкі Мшонскага павету Арлоўскай губерні. Быў няшлюбным сынам памешчыка Шэншына і таму ва ўзросце 14 гадоў згодна рашэння духоўнай кансісторыі атрымаў прозвішча свайей маці Шарлоты Фет. Аднак у далейшым ён настойліва дамагаецца залічэння сябе да дваранскага роду Шэншыных. Дабіўшыся гэтага, ён усё ж пакідае за сабой сваё літаратурнае імя — Фет.

Вучыўся Фет на славецным факультэце Маскоўскага ўніверсітэта, дае ўвайшоў у гурток студэнтаў, якія займаліся філасофіяй і паэзіяй. Яшчэ ў студэнцкія гады ён выдае свой першы зборнік вершаў «Лірнычы Пантэон». У 1845—1858 гадах служыў у арміі, пасля чаго атрымаў вялікія землі і стаў памешчыкам.

У гісторыю рускай літаратуры Фет увайшоў як прадстаўнік так звананага «чыстага» мастацтва. Прыгажосць па словах Фета — галоўная мэта мастацтва. Менавіта таму галоўнымі тэмамі свайей паэзіі абраў прыроду і каханне, у апісанні якіх талент літо зазіў з асаблівым блыскам.

Наглядаючы на кансерватызм, Фет усё ж цікавы для нас. Ён убагаціў рускую лірыку новымі рытмамі, інтанацыяй, новымі прыёмамі строфікі. Словы, якімі карыстаецца паэт пры апісанні прыроды, — гэта россып крывічных, чыс-

На здымку: выкладчыца С. К. ЛАПЦКАЯ са студэнтамі 5 курса біялага-глебанага факультэта ў лабараторыі фізіка-хімічных метадаў аналізу.

ТУРЫСЦКІМ КАСТРАМ— ГАРЭЦЬ ЗАЎЖДЫ!

У пачатку навучальнага года ва ўніверсітаце адкрылася яшчэ адна спартыўная секцыя. Гэта секцыя турызму. І адразу ж пачалася падрыхтоўка да паходу.

У верасні — кастрычніку камплектавалася група да першага паходу па маршруту Гомель — Шаршляўка — Рудня-Каменевая — Рэчыца — Азершчына — Гомель працягласцю 150 кіламетраў. У групу ўвайшло 17 чалавек — студэнтаў геалагічнага, эканамічнага і механіка-матэматычнага факультэтаў.

І вось у пачатку лістапада мы накіраваліся па вышэй азначанаму маршруту. Першы прышылак — у вёсцы Шаршляўка Гомельскага раёна. Тут мы ўспэвалі паміць савецкіх воінаў, партызан, якія загінулі ў баях за Радзіму.

Шаршляўка засталася заду, і мы зноў, як кажучы, накручваем кіламетры. Паход мы прысвяцілі 53-й гадавіне Вялікага Кастрычніка і 27-й гадавіне вызвалення Гомеля ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У поўнай адпаведнасці з гэтым і дзейнічалі. Наведвалі брацкія магілы ў вёсках, адшуквалі былых воінаў, партызан, а вялікай цікавасцю слухалі іх расказы аб ратных подзвігах.

Аднак мы не толькі слухалі. Напрыклад, у вёсцы Рудня-Каменева Лоеўскага раёна дапамагі месцовым камсамольцам арганізаваць урачысты вечар, прысвечаны Вялікаму Кастрычніку і выступілі ў святковым канцэрце.

Незабытнымі былі сустрэчы з беларускімі нафтавікамі. Асабліва цікавымі былі яны, вядома, для геологаў, якія пацярпелі многа карыснага для сабе. Былі іншыя сустрэчы з

людзьмі трох раёнаў — Гомельскага, Лоеўскага і Рэчыцкага. Яны падобна запомніцца ўдзельнікам паходу.

А ў астатні час былі шматлікія сустрэчы з цудоўнай беларускай прыродай. Нават у халодныя лістападаўскія дні, калі і сніжок царуе, гэтыя місцыяны вельмі прыгожыя. Ідэш і здаўляешся выдумкам матушкі-прыроды. Ну, напрыклад, калі пасёлка Сож мы ўбачылі дуб ледзя не ў тры абхваты, а яго расце... сасна. Так, самая сапраўдная сасна дыяметрам 30—40 сантыметраў. І ўсё гэта «збудаванне» вышыняй каля 15 метраў. Дрэва называюць тут «брат і сестра».

Каля Рудні-Каменевай нам перайшлі дарогу дакі, і было іх, быццам па заказу, столькі ж, колькі і нас. Цікава было глядзець на незвычайнае шэсце.

Надвор'е ўдзельнікаў паходу не балавала. Прагнавалі вецер, дождж са снегам — на ўсё гэта, вядома, траціліся дадатковыя сілы. Не абыйшлося і без прыгод. Каля Рудні-Каменевай мы трапілі ў балота.

Вымаклі як нячысцікі. Але ж, вядома,

кананы. Дарэчы, шматлікая армія турыстаў папоўнілася яшчэ адной групай — усім удзельнікам паходу прысвоен трэці разрад па турызму.

І ўсё ж нельга не сказаць аб тым, што арганізацыя паходу была не на вышыні. Усё гэта было справай рук некалькіх энтузіястаў. Даводзіцца навіставаць, што і дагэтуль не набыт неабходны рэштунак, як, напрыклад, рукзанд, палаткі і да т. п. Карыстаючыся выпадкам, мы хочам падзякаваць загадчыку кафедры агульнай геалогіі прафесару А. Р. Кінакееву і лабаранту В. І. Лукашэнку, якія прадаставілі ў наша распараджэнне неабходную экіпіроўку. Хацелася б, каб на гэты бок справы была звернута ўвага.

У заключэнне хочам сказаць: удзельнічаць ў турысцкіх паходах, сяброў! Гэта вельмі цікава і на ўсіх адносінах карысна.

Г. ІЗІСОН,
студэнт 2 курса
геалагічнага факультэта,
кіраўнік групы;
А. СТАСЕНКА,
студэнт-завочнік 4 курса
гісторыка-філалагічнага
факультэта.

На здымках: зверху ўніз —
Мы нас ніколі не забудзем!

Тут будзе горад закладзен
(палаткавы).

Турысты мы, а не
авантурысты,
і наш дэвіз гучыць
заўсёды так:
Жыві сабе, красуйся,
лес цяністы,
А для кастра мы знойдзем
і сушыяк.

Фотаздымкі рабілі ўсе.

ГЭТЫ ЦІКАВЫ СВЕТ

БАТАНІЧНАЯ СУМЕСЬ

Існуюць дрэвы з прамавугольнымі ставамі. Сустрэкаюцца яны толькі ў адным месцы — у Панаме, у некалькіх кіламетрах і паўначы ад канала. Узроставаы кругі гэтых дрэў таксама маюць правільную прамавугольную форму.

Куст піёна на адным месцы можа пражыць 16—20 гадоў. Дасягнуў год жыццця кусты базу і жасціну. Вядомы гатунак ірысу, выведзены сто гадоў назад. Ён размнажаецца ўсё гэтымі гадзі, і жыццё яго не спынялася да гэтага часу.

Незвычайным даўгалеццем вызначаецца ружавы куст. У Яснай Паліне захаваліся кусты ружы, якія цвілі яшчэ пры жыцці Л. М. Талстога, а ў Германіі, у горадзе Пільдэргейме, вядомы куст ружы, які жыў не менш 500 год.

Здаўляюцца раснастаўнасць дрэваўнах парод складае адметную асаблівасць трапічных і субтрапічных лесоў.

Толькі на адным востраве Ява выяўлена не менш 500 відаў дрэў, а на ўсім Малайскім архіпелагу, плошча якога раўняецца 1,7 мільяна квадратных кіламетраў, вядома 2 тысячы відаў дрэў.

Кошт гадовага ўрадкаво бульбы ў краінах свету зараз перавышае кошт штогадовай здабычы золата і срэбра.

Агурок — адна са старажытнейшых гароднінных культур. Яму каля тысяч гадоў. На паўдні Азіі вырошчваюць агуркі даўжынёй у паўтара метра.

свет не без добрых людзей. Яны ўзайш быдзё дапамагі, і на наступны дзень мы ўжо бадабра крочылі далей.

7 лістапада прырода ўсё ж змиласцілілася: дзень быў выдатны, ды і ноч пад стаць яму. Гэтую ноч мы правілі ў лесе непадалёк ад Дняпра. З выпадку вялікага свята стрэльніцкі пробнай ад шампанскага ў самае сіняе неба. З'явілася гітара, загучалі песні добрыя і розныя. Словам, свята Вялікага Кастрычніка правілі цудоўна.

Неўзаветку праляцелі дні, і вось мы зноў у Гомелі. Як звычайна ў такіх выпадках падводзіцца некааторыя вынікі. Зробілі гэта і мы. Маршрут быў выбраны ўдала, задчы, якія стаялі перад групай, вы-

версігата, майстар спорту Рыгор Фарбераў.

У першым руху класіфікацыя трохбор'я — жыме — гомельскі студэнт паказаў найлепшы вынік — 137,5 кілаграма. Р. Фарбераў у суме набраў 415 кілаграмаў і стаў трэцім прызерам першынства Савецкага Саюза. Ён узягаароднае бронзавым медалем.

Наша каманда дабілася поспеху і ў сустрэчы з гандбалістамі вистыгута фізкультурны — 33:25. Гэта дазволіла ёй заняць другое месца ў спаборніцтвах.

Наша каманда дабілася поспеху і ў сустрэчы з гандбалістамі вистыгута фізкультурны — 33:25. Гэта дазволіла ёй заняць другое месца ў спаборніцтвах.

Спартыўная хроніка

МЕДАЛЬ З ПЕТРАЗАВОДСКА

У сталіцы Каральскай АССР праходзіў чарговы чэмпіянат Савецкага Саюза па цяжкай атлетыцы сярод юніёраў. У кожнай вагавай катэгорыі перамога аспрэчалі на 14 лепшых штангістаў іраны.

У паўсяраднай вазе гонар каманды Беларусі абараняў студэнт 3 курса факультэта фізічнага выхавання нашага ўн-

НА ДРУГІМ МЕСЦЫ

Пасля паспяховага выступлення ў званым першынстве вышэйшых навучальных устаноў рэспублікі па гандболе мужчынская каманда ГДУ прышла ўдзел у міжнародным таварыскім турніры, які праходзіў у Мінску.

Першую сустрэчу каманда ГДУ праводзіла са студэнтамі ВП. Гэты матч гандльчаны праігралі, але ў наступных сустрэчах лічы выступілі паспяхова. Каманда Патсдама з'яўля-

НА ПАЭТЫЧНАЙ АРБІЦЕ

Ніна Шклярава... Называш гэтае імя і ўспамінаеш шматлікія вершы, якія публікаваліся, пачынаючы ад раённых газет і аж да рэспубліканскіх часопісаў. У гэтай дэўчыны ёсць тая паэтычная жылка, без якой немагчыма плесць добрыя вершы. І гэта не можа не радаваць.

Як ужо было адзначана, друкавалася яна ў многіх выданнях. А ў наступным годзе павіна ўбачыць свет не першая кніжка. Пажадаем жа Ніне, студэнтцы-завочніцы нашага ўніверсітэта, напісаць яшчэ многа першаў, як сказаў Маякоўскі, добрых і розных.

ТРАЛЕЙБУСЫ

Мне падабаюцца тралейбусы
Сваёй разнакалявай хадой,
Дзе ў вокнах людзі,
быццам рабусы,
Са сваім шчасцем і бядой,
І як жалезныя алені,
Узняўшы рогі к правадзям
Плывуць тралейбусныя
цені
Насустрэч дзіям і вечарам,
А ліхтары, нібы
цюльпаны,
Квітнеюць весела
наўкол...
Гудуць тралейбусы
заспана,
Плывуць у роздуме аном,
І даўна неяк і цікава,
Як за тралейбусным
акном
Імчыцца конь,
нібы праыва,
З цыганскім гікам
і кнутам!

ПОЎНЯ

Любові Васільеўне
з вялікай удзячнасцю.

Зорак цэлая плойма!
Для мяне ж Вы адна,
Мая ціхая поўня,
Ад цяжына да відна.

Твар бялявы, і косы
Плъткай хваліяй бягуць.
Заўзвяду зорам росы,
Поўняй Вас я заву.

Поўняй роднае мовы,
Поўняй добрых вачэй,
Поўняй цёлага слова,
Поўняй дэян і начэй,

Поўняй шчырае веры,
Поўняй явы і мар...
Вось адчыніцца дзверы,
І я ўбачу Ваш твар.

Пазірыла нас
супярэчнасць,
Разлучыла нас
недарачнасць,
Ты застаўся на той бок
зімы!

Вось я,
Дык мы!
Гэта ў нас з табой
першы снег,
Вось здарэнне —
І смех, і грэх.
Я не дамся ў руці
журбы.

Вось я,
Дык мы!
Прысягаю сваёй вясной
За праўдзівае казань
маёй,
Хай не будзе ніколі зімы!
Вось я,
Дык мы!

А я прыгадаю ў сне,
Якім ты ласкавым быў,
Рыпуе як весела снег
і быццам назаў «Любі!»
А я не люблю, я кахаю,
Вуснаў тваіх расліў,
А я не люблю, і кахаю,
Так, што ты і не сіў,
А я не люблю, і кахаю,
Так мо' не кахалі людзі,
А я не люблю, і кахаю,
Так, што і ты кахаць
будзеш!

Здымкі для гэтага нумару
газеты зрабіў А. Рудчанка.

Рэдактар К. КАЛІНАЎ.